

31.8.2016

LAUSUNTOPYYNTÖKYSELY HALLITUKSEN ESITYSLUONNOKSESTA LAIKSI SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUJEN TUOTTAMISESTA

Ohjeet:

Sähköisessä kyselylomakkeessa voi liikkua edestakaisin painamalla Edellinen- tai Seuraava -painikkeita. Kysely on mahdollista lähettää vastaamatta kaikkiin kysymyksiin, mutta osa kysymyksistä on merkitty pakollisiksi. Mahdolliset kysymyksiin annetut perustelut huomioidaan vastauksia analysoitaessa. Kyselyn lopussa on runsaasti vastaustilaa lausujien vapaamuotoisille kommenteille. Vastauksia on mahdollista muokata ennen kyselylomakkeen lähettämistä. Kyselyn voi tarvittaessa keskeyttää painamalla Keskeytä-painiketta ja jatkaa vastaamista myöhemmin. Keskeytä-painikkeesta kysely vie automaattisesti sivulle, jossa on linkki jatkettavaan kyselyyn. Sivulla voi myös lähettää linkin sähköpostiisi. Viimeisen kysymyksen lopussa on Yhteenveto-painike, josta pääset tarkastelemaan laatimiasi vastauksia. Yhteenvetosivulta pääset muokkaamaan (Muokkaa vastauksia -painike) ja tulostamaan (Tulosta-painike) kyselyn. Tämän jälkeen kysely pitää vielä lähettää.

Vastauksien lähetys: Kun kyselyyn vastaaminen on valmis, paina kyselylomakkeen yhteenvetosivun lopussa olevaa Valmis-painiketta. Lähettämisen jälkeen kyselyvastausta ei ole enää mahdollista täydentää tai muokata.

Tämä on kyselyn tekstitiedostoversio, jota voi käyttää lausuntopyynnön käsittelyn helpottamiseksi. Toimielimen käsittelyssä voidaan noudattaa esimerkiksi menettelyä, jossa lausuntoa työstetään tekstitiedostomuotoisena ja käsittelyn lopuksi tekstitiedostoon laaditut vastaukset syötetään kyselyyn.

Sähköisen kyselyn Internet-osoite:

<https://www.webpolsurveys.com/S/A4AEE0A93B2CC363.par>.

Lisätietoja lausuntopyynnöstä antavat:

Osastopäällikkö Kirsi Varhila, p. 02951 63338, s-posti kirsi.varhila@stm.fi

Hallitusneuvos Riitta-Maija Jouttimäki, p. 02951 63383, s-posti riitta-maija.jouttimaki@stm.fi

Erytisasiantuntija Anne Arvonon, p. 02951 63285, s-posti anne.arvonen@stm.fi

Kyselyn tekniseen toteutukseen liittyvät kysymykset:

Osastosihteeri Hang Pham, p. 02951 63569, s-posti hang.pham@stm.fi

31.8.2016

TAUSTATIEDOT

1. Vastaaajatahon virallinen nimi

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto

2. Vastauksen kirjanneen henkilön nimi

Marika Puusa

3. Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot

Marika Puusa, marika.puusa@valvira.fi

YLEISIÄ KYSYMYKSIÄ

4. Onko lain soveltaminen samanlaisena kaikkiin palvelun tuottajiin niiden oikeudellisesta muodosta ja toiminnan tarkoituksesta huolimatta perusteltu ratkaisu (2 §, 3 § 1 kohta)?
- o kyllä (avotila)

Valviran näkemyksen mukaan lain soveltaminen kaikkiin palvelun tuottajiin niiden oikeudellisesta muodosta riippumatta on lähtökohtaisesti perusteltua niin tuottajien yhdenvertaisuuden, yhdenvertaisen palveluiden saatavuuden, valinnanvapauden toteutumisen edistämisen kuin esimerkiksi viranomaisvalvonnan näkökulmasta. Tämä palvelee myös kansallisen tietopohjan kehittämistä, jota tarvitaan niin palvelujen ohjauksessa, valvonnassa kuin tuottajien omavalvonnassa.

Lain soveltaminen kaikkiin tuottajiin tarkoittaa yhtäältä sitä, että kaikkia yksityisiä palvelun tuottajia koskisi samanlainen rekisteröintimenettely. Tällä hetkellä esimerkiksi terveydenhuollon ammattihenkilö, joka tuottaa terveydenhuollon palveluja yksityisenä elinkeinonharjoittajana, tekee aluehallintovirastoon ilmoituksen itsenäisenä ammatinharjoittajana toimimisesta ja yhtiömuodossa toimiva hakee lupaa aluehallintovirastosta tai Valvirasta. Niin lupa- ja rekisteröintimenettely kuin velvoitteetkin ovat erilaisia, esimerkiksi velvollisuus omavalvontasuunnitelman laatimiseen. Usein toiminta on käytännössä samankaltaista riippumatta siitä, missä muodossa palveluja annetaan. Toisaalta kysymys on siitä, että myös julkiset palvelun tuottajat tulisivat rekisteröintimenettelyn piiriin.

31.8.2016

Julkisten palvelun tuottajien rekisteröinnin piiriin tulemiseen liittyy myös haasteita sen toteuttamiseksi, että julkiset ja yksityiset palvelun tuottajat tosiasiallisesti olisivat samalla viivalla. Esimerkiksi yksityiseltä sosiaali- tai terveydenhuollon toimintayksiköltä on jo nyt edellytetty tiettyjä seikkoja esimerkiksi toimitilojen suhteen. Toimintaedellytyksiä ei ole etukäteen arvioitu vastaavalla tavalla julkisten sosiaali- tai terveydenhuollon toimintayksiköiden osalta. Hallituksen esitysluonnoksesta ei ilmene, miten esimerkiksi toimintaedellytyksiä arvioitaisiin siten, että yksityistä ja julkista palvelun tuottajaa kohdellaan yhdenvertaisesti. Tältä osin voisi olla perusteltua harkita, tarvitaanko tätä koskevia siirtymäsäännöksiä.

Valvira toteaa kuitenkin, että joissain tapauksissa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutuotanto voi olla luonteeltaan, riskialttiudeltaan ja laajuudeltaan hyvin erilaista, minkä vuoksi vaikuttaa osin ongelmalliselta, että esimerkiksi palveluyksikön rekisteröintiä varten olisi kaikissa tapauksissa esitettävä lähtökohtaisesti sama selvitys. Esityksestä voi saada sellaisen kuvan, että nykyiseen verrattuna esimerkiksi terveydenhuollon itsenäisten ammatinharjoittajien toiminta muuttuisi ilmoituksenvaraisesta käytännössä lupaluonteista hyväksymistä edellyttäväksi. Tämä ei kuitenkaan Valviran käsityksen mukaan ole ollut tarkoitus. Saattaa myös herätä kysymys, onko menettely juridiselta luonteeltaan tosiasiasa lähempänä lupamenettelyä.

Lakiesityksessä ja sen perusteluissa tulisi esityksen jatkovalmistelussa tarkentaa rekisteröinnin edellytyksiä. Toiminnanharjoittajille tulisi jo lakitekstin perusteella olla selvää, mitkä ovat rekisteröitymisen edellytykset ja millaisia vaatimuksia sille asetetaan. Toiminnan laadun, laajuuden ja riskialttiuden eroavuus pitäisi ottaa huomioon ainakin asetustasolla annettavissa rekisteri-ilmoituksen sisältöä koskevissa säännöksissä.

Lain soveltamisalaa koskevan 2 §:n 1 momentin mukaan laissa säädettäisiin oikeudesta tuottaa maakunnan järjestämisvastuuseen kuuluvia sosiaali- ja terveyspalveluja sekä yksityisiä sosiaali- ja terveyspalveluja. Laki koskisi siten myös maakuntalain 52 §:ssä tarkoitettua maakunnan palvelulaitosta ja sen tuottamia palveluita. HE-luonnoksen perusteluissa ei kuitenkaan monin kohdin ole huomioitu julkista palvelutuotantoa, vaan varsinkin monen pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa (esim. 1 §:n 2 kohdan, 2 §:n 1 momentin, 3 §:n 1 ja 2 kohdan, 6 ja 7 §:n, 9 §:n 1 momentin, 10 §:n 1 momentin, 13 §:n 2 momentin 8 kohdan ja 3 momentin 15 kohdan, 20 §:n, 24 §:n 2 momentin ja 26 §:n 3 momentin perustelut) puhutaan kuin laki koskisi ainoastaan yksityisiä palveluntuottajia. Sama koskee joiltakin osin yleisperusteluja (esim. sivun 34 viimeinen kappale). Ottaen huomioon, että ennakkovalvonta ei ole aikaisemmin koskenut julkista sektoria ja että tämän vuoksi kaikki maakunnalliset sote-yksiköt joutuvat käymään läpi rekisteröimisprosessin lain 41 §:ssä tarkoitettuna

31.8.2016

siirtymäaikana, esityksen vaikutuksia koskevassa 4 luvussa olisi aiheellista käsitellä tätä sekä valvontaviranomaisten että kyseisten yksiköiden ylläpitäjien kannalta. Nyt asiaa ei ole juurikaan käsitelty.

Ottaen huomioon 2 §:n 1 momentin toteamus lain soveltamisalasta, pykälän 3 momentissa on tarpeetonta todeta, ettei lakia sovelleta valtion ylläpitämiin palveluyksiköihin. Valtion yksiköiden ohella voi olla muitakin yksiköitä, joihin laki ei 1 momentin säännöksen vuoksi tule sovellettavaksi.

Pykälän 2 momentissa todettaisiin, että lakia ei sovelleta, jos palvelujen tuottaminen on satunnaista eikä kyse ole liike- tai ammattitoiminnasta. Lainkohdan perusteluissa on mainittu esimerkkinä perhepiirissä annettava kertaluontoinen hoito. Ilmaus ”liike- tai ammattitoiminta” ei ole hyvä, koska myös silloin, jos esimerkiksi lääkäri määrää lääkettä itselleen tai perheenjäsenelleen, kyse on ammattitoiminnasta. Viimeinen lause voitaisiin ehkä kirjoittaa muotoon ”...eikä kyse ole vastikkeellisesta toiminnasta”.

- kyllä pääosin (avotila)
- ei kaikilta osin (avotila)
- ei (avotila)
- ei kantaa (avotila)

5. Parantavatko palvelun tuottajalle asetetut ehdot asiakas- ja potilasturvallisuutta (5-9 §, 13 §)?

- kyllä (avotila)
- kyllä pääosin (avotila)

Palvelun tuottajan taloudellisten olosuhteiden asettaminen toimintaedellytykseksi, joka on täytettävä koko ajan palveluja annettaessa, voi parantaa asiakas- ja potilasturvallisuutta. Tällä hetkellä valvova viranomainen ei voi puuttua palvelun tuottajan toimintaan taloudellisella perusteella, vaan käytännössä toiminnan täytyy olla lainvastaista tai asiakas- tai potilasturvallisuuden vaarantua, ennen kuin toimintaan voidaan puuttua. Taloudellisten ym. toimintaedellytysten ulottaminen määräämisvaltaa käyttäviin henkilöihin on perusteltua, koska tällöin edellytyksiä ei voisi kiertää esimerkiksi uuden yhtiön perustamisella. Taloudellisten toimintaedellytysten arviointi on merkittävä uusi valvontaan liittyvä tehtävä ja tulisivat arvioida, miten sitä koskevat vastuut jakautuisivat esimerkiksi maakunnan ja valvontaviranomaisen kesken.

Esityksessä on myös painotettu palvelun tuottajien omaa vastuuta palvelujen asianmukaisuudesta. Tähän liittyen on 9 §:ssä säädetty kaikkia tuottajia koskevasta velvollisuudesta laatia omavalvontasuunnitelma. Sääntely on uutta

31.8.2016

esimerkiksi itsenäisten ammatinharjoittajien osalta, joita velvoite omavalvontasuunnitelman laatimisesta ei ole aiemmin koskenut.

Valvira pitää omavalvontaa koskevien säännösten ulottamista kaikkiin palvelun tuottajiin lähtökohtaisesti kannatettavana asiana asiakas- ja potilasturvallisuuden varmistamiseksi. Omavalvonta on laadun ja sisällön valvonnan ensisijainen menetelmä. Palveluntuottaja on ainoa taho, jolla on mahdollisuus ohjeistaa, seurata ja arvioida toimintaa reaaliaikaisesti sekä puuttua viivytyksettä havaittuihin epäkohtiin. Sosiaali- ja terveydenhuollon lakisääteinen ja vahva omavalvonta on merkittävä keino parantaa hoidon ja hoivan laatua, vähentää kantelujen tekemistä sekä vähentää valvontaviranomaisten tarvetta puuttua toiminnanharjoittajan toimintaan. Omavalvontasuunnitelma, joka kattaisi kaikki palvelun tuottajan ja sen lukuun tuotetut palvelut, parantaisi kokonaisuuksien hahmottamista ja niiden asianmukaisuuden varmistamista. Omavalvontasuunnitelmalle asetettavat vaatimukset voivat kuitenkin olla varsin erilaisia esimerkiksi itsenäisten ammatinharjoittajien ja suurten lääkärikeskusten osalta.

- ei kaikilta osin (avotila)
- ei (avotila)
- ei kantaa (avotila)

6. Vähentääkö palvelun tuottajan ja sen palveluyksiköiden erillinen rekisteröinti, palveluyksiköiden siirtokelpoisuus ja riskiperusteinen hyväksymismenettely palvelun tuottajan ja viranomaisen hallinnollista työtä (13 §, 15 § ja 17 §)?

- kyllä (avotila)
- kyllä pääosin (avotila)
- ei kaikilta osin (avotila)

Lakiluonnoksen mukaan kaikkia sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottajia koskisi rekisteröintimenettely, joka perustuisi lähtökohtaisesti palvelun tuottajan ilmoitukseen, ja toiminnan laadun tai laajuuden niin edellyttäessä viranomainen voisi pyytää tarkempaa selvitystä. Tämän hetkisen esityksen perusteella jää kuitenkin epäselväksi se, mitä selvityksiä tarvittaisiin rekisteröinti-ilmoituksen liitteeksi ja mitä selvityksiä viranomainen taas voisi vaatia vasta jälkikäteen. Riskiperusteinen hyväksymismenettely sinänsä voi osaltaan vähentää niin palvelun tuottajan kuin viranomaisenkin hallinnollista työtä. Kysymys on kuitenkin ennen kaikkea resurssien kohdentamisesta asiakas- ja potilasturvallisuuden kannalta eniten riskejä sisältäviin toimintoihin.

Jatkovalmistelussa tulee myös varmistua siitä, ettei menettely tosiasiasa muodostu nykyiseen verrattuna byrokraattisemmaksi ja ettei uusi järjestelmä johda normien lisääntymiseen. Lakiluonnoksen 13 §:n perusteella voi

31.8.2016

mahdollisesti saada sellaisen kuvan, että palveluyksikön rekisteröintiä varten tulisi toimittaa suuri määrä erilaisia tietoja ja selvityksiä. Näin ei kuitenkaan varmaankaan ole tarkoitettu, joten esitystä olisi mahdollisesti tältä osin syytä tarkentaa. Rekisteröityvän palvelujentuottajan pitäisi Valviran näkemyksen mukaan saada jo lain tai asetuksen perusteella ennalta selkeä tieto siitä, mitä hakemuksen ohella toimitettavia selvityksiä hänen toimialansa palveluntuottajaa rekisteröitäessä tosiasiallisesti edellytetään. Tästä olisi tarkoituksenmukaista säätää esimerkiksi asetuksen tasolla.

Palvelun tuottajan vaihtuessa ja siirtyvän palveluyksikön toiminnan säilyessä pääosin ennallaan ei edellytettäisi rekisteröintiä, vaan sen korvaisi viranomaiselle tehtävä ilmoitus siirrosta. Tämä olisi monissa tapauksissa riittävää ja vähentäisi sekä palveluntuottajan että viranomaisen hallinnollista työtä. Valvira pitää tärkeänä, että viranomaisella on tarvittaessa mahdollisuus puuttua siirtotilanteeseen pyytämällä uudelta palvelun tuottajalta selvitystä siirtävästä palvelutoiminnasta ja arvioida uuden rekisteröinnin tarve lakiluonnoksessa todetulla tavalla.

Palveluntuottajan ja palveluyksiköiden erillisen rekisteröinnin tarkoituksena on perustelujen mukaan keventää nykyiseen lupa- ja ilmoitusmenettelyyn liittyvää hallintoa ja selkeyttää eri edellytysten välisiä suhteita. Tarkoituksena on mainittu olevan myös mahdollistaa viranomaisen substanssiasiantuntemuksen keskittäminen itse palvelutoimintaa koskevien edellytysten täyttymisen tarkasteluun. Erilliseen rekisteröintiin liittyy ajatus, että rekisteröity palveluyksikkö olisi suoraan siirtokelpoinen toiselle palveluntuottajalle. Rekisteröintien eriyttämisen on sanottu myös mahdollistavan sen, että valvonnan seuraamuksia voitaisiin kohdentaa suoraan palveluyksikköön, jolloin palveluyksikköön kohdistuvat valvontatoimenpiteet seuraisivat mukana, kun palveluntuottaja vaihtuu.

Erillinen rekisteröinti olisi uutta nykytilanteeseen verrattuna. Valvira ei näe kaikilta osin erillisen rekisteröinnin etuja hallituksen esitysluonnoksessa esitetyllä tavalla. Ehdotettu kaksivaiheinen rekisteröintimenettely on monimutkainen, ja on syytä epäillä, keventäisikö se todella hallinnollista työtä, kuten perusteluissa on mainittu. Erillinen rekisteröinti merkitsisi sitä, että palveluntuottajien rekisterissä voisi olla paljonkin yksiköitä, jotka eivät tosiasiaa tuota mitään sosiaali- tai terveyspalveluita. Palveluntuottajan rekisteröintivaiheessa ei välttämättä olisi (ei edellytettäisi) mitään tietoa myöhemmän palvelutuotannon luonteesta tai laajuudesta, ja palveluntuottajan rekisteröinnistä voisi kulua pitkäkin aika palveluyksikön/-yksiköiden rekisteröintiin. Palveluntuottajan rekisteröinnille asetettujen vaatimusten merkitys ja arvo jää tällöin kyseenalaiseksi. Perustelujen valossa erillisen palvelujentuottajien rekisteröinnin keskeisenä perusteena vaikuttaa olevan

31.8.2016

yrittäjäkaupoista ja muista yritysjärjestelyistä johtuvien rekisteröintimuutostarpeiden vähentäminen. Voidaan kuitenkin kysyä, onko kyseisten yrittäjäkauppojen ja -järjestelyjen edistäminen puheena olevaan lakiin kuuluva asia. Rekisteröintimenettelyn tulisi myös olla kokonaisuudessaan yhden viranomaisen toimintaa, jotta asioiden siirtelyltä viranomaiselta toiselle vältyttäisiin ja prosessi saataisiin virtaviivaisemmaksi sekä rekisteröityvän että lupaviranomaisen kannalta.

Valviran käsityksen mukaan valvontaviranomainen ei voi kohdistaa valvonnallisia toimenpiteitä suoraan palveluyksikköön, koska se ei ole oikeussubjekti (luonnollinen tai oikeushenkilö) eikä siten oikeus-, oikeustoimi- eikä asianosaikelpoinen. Valvonnallinen toimenpide on siten kohdistettava palveluyksikön ylläpitäjään. Valvonnallisen seuraamuksen antaminen edellyttää myös valvonnan kohteen kuulemistakin ennen sen antamista. Oikeus tulla kuulluksi on yksi perustuslain 21 §:ssä erikseen mainittuja oikeusturvaan sisältyviä hyvän hallinnon takeita. Jos palveluyksikkö, jonka ylläpitäjää on kuultu esimerkiksi uhkasakon tai lakiluonnoksen 26 §:n 5 momentissa tarkoitetun laiminlyöntimaksun maksettavaksi määräämisestä, siirrettäisiin tämän jälkeen toiselle palveluntuottajalle, uutta palveluntuottajaa ei olisi kuultu edellä mainittuja vaatimuksia vastaavasti. Lakiluonnoksen 25 §:n perusteluissa on mainittu, että seuraamuksen palveluyksikköön kohdentaminen muistuttaisi siirronsaajaan nähden pysyvän ja julkiseen rekisteriin merkityn rasitteen perustamista. Valvonnallista seuraamusta ei kuitenkaan voi verrata esineoikeudellisten rasitteiden perustamiseen; valvonnallisten toimenpiteiden tarkoituksena on, että havaittu epäkohta poistetaan mahdollisimman nopeasti. Valvira ei edellä mainituista syistä pidä HE-luonnoksessa esitettyä menettelyä mahdollisena.

Valviran näkemyksen mukaan se, että palveluyksikössä on valvontapäätöksessä todettu olevan epäasianmukaisuutta, voisi olla lakiluonnoksen 15 §:ssä tarkoitettu tilanne, jossa viranomainen pyytäisi uudelta palvelun tuottajalta selvitystä siirtyvästä palvelutoiminnasta. Palveluyksikkö on tarkoituksenmukaista rekisteröidä uudelle palvelun tuottajalle vasta sitten, kun epäasianmukaisuudet olisi korjattu ja toimintaedellytykset täyttyisivät sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisesta annetussa laissa säädetyllä tavalla.

Valviran näkemyksen mukaan vaihdantatilanteista sinänsä voisi olla lakiluonnoksen 15 §:n kaltainen säännös, vaikka laissa ei säädettäisikään palvelun tuottajan ja palveluyksikön erillisestä rekisteröinnistä.

Valvira ei pidä myöskään itse palveluyksikön käsitettä ongelmattomana. Käsite korvaisi nykyisen toimintayksikkökäsitteen. Palveluyksiköllä tarkoitettaisiin 3 §:n 4 kohdassa olevan määritelmän mukaan hallinnollisesti järjestettyä

31.8.2016

kokonaisuutta, jossa tuotetaan sosiaali- ja terveyspalveluja. Yksityiskohtaisten perustelujen mukaan palveluyksikkö voisi muodostua palveluntuottajan oman päätöksen mukaisesti yhdestä tai useammasta sosiaali- tai terveydenhuollon palvelusta ja useammasta fyysisestä toimipaikasta, tai se voisi olla kokonaan ilman fyysistä toimipaikkaa annettu palvelu. Käsite olisi näin ollen hyvin laaja ja myös epämääräinen. Uutta käsitettä on perusteltu tarpeella huomioida uudet palvelumuodot ja se, että palveluja ei välttämättä anneta fyysisestä sijainnista käsin. Myöskään nykyisen toimintayksikkökäsitteen ei kuitenkaan, kuten yksityiskohtaisista perusteluistakin ilmenee, ole tulkittu rajautuvan vain fyysisiin toimipaikkoihin, vaan sillä on esimerkiksi yksityisessä sosiaali- ja terveydenhuollossa ymmärretty sitä toiminnallista kokonaisuutta, jossa palveluja annetaan. Olisi sen vuoksi vielä syytä harkita, tarvitaanko uutta käsitettä. HE-luonnoksesta ei myöskään ilmene, mitä sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännössä laajasti käytetylle toimintayksikkökäsitteelle kaiken kaikkiaan tapahtuisi.

- o ei (avotila)
- o ei kantaa (avotila)

7. Vähentääkö yhteisen palveluyksikön käyttömahdollisuus palvelun tuottajan ja viranomaisen hallinnollista työtä ja parantaako se mahdollisuuksia valvoa toimintaa kokonaisuutena (3 § 5 kohta, 18 §)?

- o kyllä (avotila)
- o kyllä pääosin (avotila)
- o ei kaikilta osin (avotila)
- o ei (avotila)

Laissa otettaisiin käyttöön myös yhteisen palveluyksikön käsite, jolla tarkoitettaisiin 3 §:n 4 kohdassa olevan määritelmän mukaan ”palveluyksikköä, jossa toimivat palveluntuottajat ovat sopimuksella valinneet vastuullisen palveluntuottajan edustamaan heitä rekisteri- ja valvontaviranomaisessa sekä vastaamaan heidän puolestaan eräistä velvoitteista sen mukaan kuin tässä laissa erikseen säädetään”. Yhteisestä palveluyksiköstä ja vastuullisen palveluntuottajan velvollisuuksista säädetäisiin tarkemmin lain 18 §:ssä. Siinä säädetäisiin muun muassa, että palveluntuottajat voivat sopia keskenään, että ne rekisteröivät yhteisen palveluyksikön, joka rekisteröitäisiin kaikkien palveluyksikössä toimivien palveluntuottajien lukuun. Yhteiseen palveluyksikköön kuuluvien palveluntuottajien olisi valittava keskuudestaan vastuullinen palveluntuottaja, joka 18 §:n 2 momentin mukaan edustaisi muita palveluntuottajia rekisteri- ja valvontaviranomaisessa asioissa, jotka koskevat yhteisessä palveluyksikössä toteutettuja palveluja. Vastuullisen palveluntuottajan olisi toimitettava muiden palvelun-tuottajien puolesta rekisteröintiä ja valvontaa varten tarvittavat tiedot viranomaiselle siten kuin

31.8.2016

kyseisessä laissa säädettäisiin. Vastuullinen palveluntuottaja olisi 18 §:n 5 momentin ja lain 33 §:n 1 momentin perusteella yhteisen palveluyksikön potilas- ja asiakasrekisterien rekisterinpitäjä.

Ehdotettujen säännösten perusteluissa on viitattu muun ohella lääkärikeskuksiin, joissa monet palvelujen antajat nykyisin toimivat siten, että niiden välillä on sopimus esimerkiksi yhteisistä tiloista, välineistä, avustavasta henkilöstöstä, teknisestä rekisterinpidosta ja laskutuksesta, mutta joissa jokainen toimii itsenäisesti potilaisiin nähden ja vastaa itsenäisesti viranomaisessa asioinnista. Ehdotettujen järjestelyjen tarkoituksena olisi perustelujen mukaan selkiyttää nykytilaa. Perusteluissa on mainittu järjestelyn olevan nykytilaa selkeämpi myös potilaan ja asiakkaan kannalta, kun yhteinen palveluyksikkö näyttäytyisi myös viranomaisrekisterissä yhtenä kokonaisuutena.

Voidaan kysyä, mihin yhteisen palveluyksikön käsitettä ja erillistä rekisteröintiä tarvitaan. Koska yhteinen palveluyksikkö ei olisi oikeushenkilö, sillä ei voisi olla asianomaisista palveluntuottajista erillisiä omia oikeuksia tai velvollisuuksia eikä oikeustoimi- tai asianosaiskelpoisuutta. Toisin kuin perusteluissa mainitaan, yhteisen palveluyksikön käsite on potilaiden ja asiakkaiden näkökulmasta omiaan enemmänkin johtamaan harhaan kuin selkeyttämään nykytilaa, koska esimerkiksi potilas, joka käy lääkäriasemalla toimivan itsenäisen ammatinharjoittajan vastaanotolla, saa tällöin nykyistäkin herkemmin käsityksen, että lääkäriasema vastaa ongelmatilanteissa myös kyseisen ammatinharjoittajan toiminnasta, mikä ei pitäisi paikkaansa. Se, että vastuista on nykyisin monesti informoitu huonosti potilaita/asiakkaita, ei oikeuta hämärtämään tilannetta entisestään. Laissa on sinänsä perusteltua säätää ”lakisääteisestä valtakirjasta”, eli mahdollisuudesta toimia muiden samoissa tiloissa toimivien palveluntuottajien asiamiehenä rekisteröinti- ja jälkivalvonta-asioissa, mutta tähän ei tarvita yhteisen palveluyksikön käsitettä ja rekisteröintiä. Mainitun asiamiehenä toimimisen osalta ehdotetun 18 §:n 4 momentissa todettaisiin, että vastuullisen palveluntuottajan on toimitettava muiden yhteisen palveluyksikön palveluntuottajien puolesta rekisteröintiä ja valvontaa varten tarvittavat tiedot viranomaiselle ”siten kuin tässä laissa säädetään”. Rekisteröintiä varten tapahtuvasta tietojen toimittamisesta säädettäisiin 13 §:n 5 momentissa, mutta jälkivalvonnan osalta vastaavaa säännöstä ei ole. Yhteisen palveluyksikön käyttömahdollisuus on herättänyt epäilyksiä myös esimerkiksi sen suhteen, miten valvonta kohdistetaan niihin, joihin valvonnan kuuluu kohdistua. Yhteinen palveluyksikkö on omiaan sekoittamaan vastuusuhteita.

- o ei kantaa (avotila)

8. Onko vastuullisen palvelun tuottajan käsite ja tehtävät perusteltuja (3 § 5 kohta, 18 §)?

31.8.2016

- o kyllä (avotila)
- o kyllä pääosin (avotila)
- o ei kaikilta osin (avotila)

Yhteistä palveluyksikköä ja vastuullista palveluntuottajaa koskeva ehdotettu sääntely on osin ristiriitaista ja epäselvää. Perusteluissa on todettu useaan kertaan, että vastuulliselle palveluntuottajalle ei siirtyisi järjestelyn myötä direktiovaltaa muihin palveluntuottajiin nähden, vaan kaikki osalliset säilyttäisivät oikeudellisen asemansa ja vastaisivat itsenäisinä omasta palvelutuotannostaan ja velvoitteistaan. Vastuullinen palveluntuottaja toimisi ainoastaan muiden palveluntuottajien edustajana rekisteröinti- ja valvonta-asioihin liittyvässä asiointissa, eli kyseessä olisi ”lakisääteinen valtakirja” siten, että muita sitoumuksia tai valtakirjoja ei tarvittaisi. Toisaalta esimerkiksi 18 §:n 6 momentissa todettaisiin, että vastuulliseen palveluntuottajaan sovelletaan kyseisen lain mukaisten tehtäviensä osalta ”muutoin mitä hallintolaissa säädetään asianosaisesta”. Pykälän 3 momentissa sanottaisiin myös vastuullisen palveluntuottajan ”vastaavan ilmoittamistaan tiedoista”.

Koska kukin palveluntuottaja vastaisi omasta toiminnastaan, ehdotetun 18 §:n 3 momentin jälkimmäisessä virkkeessä oleva ilmaus ”vastuullinen palveluntuottaja vastaa ilmoittamistaan tiedoista”, olisi syytä muuttaa (esim.) muotoon ”...vastaa ilmoittamiensa tietojen oikeellisuudesta”. Koska asianosaisuus määräytyy tapauskohtaisesti sen mukaan, onko kyseinen taho tietyissä asiassa sellaisessa asemassa, että hän/se täyttää hallintolaissa olevan asianosaisen määritelmän, pykälän 6 momentissa oleva maininta siitä, että vastuulliseen palveluntuottajaan sovelletaan tehtäviensä osalta muutoin mitä hallintolaissa säädetään asianosaisesta, on myös enemmän ongelmia aiheuttava kuin selventävä, minkä vuoksi se olisi syytä poistaa.

Vastuullinen palveluntuottaja olisi siis lain 18 §:n 5 momentin ja 33 §:n 1 momentin perusteella rekisterinpitäjä myös sopimuksen tehneiden muiden palveluntuottajien potilas- ja asiakastietojen osalta. Säännöksiä kirjoitettaessa on kuitenkin huomioitava muussa lainsäädännössä olevat säännökset, esimerkiksi ehdotetun sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevan lain 62 §:n 1 momentin säännös, jonka mukaan maakunta on rekisterinpitäjä sen järjestämisvastuulle kuuluvassa toiminnassa syntyneiden potilas- ja asiakastietojen osalta.

Valvonnassa on nähty tärkeäksi, että esimerkiksi lääkäriaseman vastaavalla johtajalla on muun muassa oikeus käsitellä potilastietoja ja valvoa omavalvonnallisesti toimintaa. On potilasturvallisuusriski, jos lääkärikeskuksen vastaava johtaja ei saa tarkastella potilastietoja esimerkiksi silloin, kun epäillään sopimuksen perusteella lääkäriasemalla toimivan lääkärin toiminnan

31.8.2016

vaarantavan potilasturvallisuutta. Lakiehdotuksen 8 §:n 4 momentissa säädettäisiin siitä, että pykälässä tarkoitettulla palveluntuottajan vastuuhenkilöllä on oikeus käsitellä sellaisia palvelun tuottajan toiminnassa muodostuvia tietoja, mukaan lukien potilas- tai asiakastietoja, jotka ovat välttämättömiä hänelle kuuluvien johto- ja valvontatehtävien hoitamiseksi. Säännös ei kuitenkaan koski mahdollisuutta saada muun palveluntuottajan potilas- tai asiakastietoja. Valviran näkemyksen mukaan jo vastuulliselle palveluntuottajalle ehdotetusta rekisterinpitotehtävästä johtuu tarve voida omavalvonnallisista syistä käsitellä asianomaisten muiden palveluntuottajien kirjaamia potilas-/asiakas-tietoja. Säännös tulisi siksi muotoilla siten, että se koskee selkeästi myös vastuullista palveluntuottajaa. Samasta syystä myös omavalvontaa koskeva 9 § tulisi muotoilla niin, että se koskee myös vastuullista palveluntuottajaa suhteessa muihin sen kanssa sopimuksen tehneisiin palveluntuottajiin.

- ei (avotila)
- ei kantaa (avotila)

9. Onko vastuullisen palvelun tuottajan käsitteelle muita vaihtoehtoja?

- kyllä (avotila)
- ei (avotila)
- ei kantaa (avotila)

10. Ovatko valvovan viranomaisen keinot, mukaan lukien laiminlyöntimaksu ja rekisteristä poistaminen, riittävät asiakas- ja potilasturvallisuuden kannalta (4 luku)?

- kyllä (avotila)
- kyllä pääosin (avotila)

Tällä hetkellä viranomaisen käytettävissä olevat keinot ovat useissa tapauksissa toimivia ja riittäviä. Kuitenkin esim. uhkasakkomenettely useine eri vaiheineen on raskas ja hidas. Laiminlyöntimaksu voitaisiin määrätä uhkasakon sijaan kiellon tai määräyksen tehosteeksi. Laiminlyöntimaksu tulisi välittömästi maksettavaksi, mikä voisi toimia välittömänä taloudellisena kannustimena uhkasakkoa tehokkaammin.

Lakiluonnoksen mukaan toimintaedellytysten olisi täytyttävä koko toiminnan ajan. Palvelun tuottaja voitaisiin poistaa rekisteristä, jos palvelun tuottaja ei enää täytä rekisteröinnin edellytyksiä. Tämä mahdollistaisi sen, että palvelun tuottaja voitaisiin poistaa rekisteristä jo siinä vaiheessa, kun palvelun tuottajan taloudelliset olosuhteet eivät vielä ole vaarantaneet asiakas- tai potilasturvallisuutta.

- ei kaikilta osin (avotila)

31.8.2016

- o ei (avotila)
- o ei kantaa (avotila)

11. Muut vapaamuotoiset huomiot laista sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisesta.

Potilas- ja asiakasasiakirjojen säilyttäminen palvelun tuottajan toiminnan päätyttyä on merkittävä ongelma, joka on ollut tarkoitus ratkaista yksityisen sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä. Nyt kysymyksessä olevassa hallituksen esitysluonnoksessa ei ole kuitenkaan tätä koskevia säännöksiä. Vaikka potilas- ja asiakasasiakirjat ovat enenevässä määrin sähköisessä muodossa, myös paperisia asiakirjoja on edelleen. Valvira pitää erittäin tärkeänä, että potilas- ja asiakasasiakirjojen säilyttämisestä palvelun tuottajan toiminnan päätyttyä säädetään nyt kysymyksessä olevan lainsäädäntöuudistuksen yhteydessä.

Lakiluonnoksesta ei ilmene, milloin laki on tarkoitettu tulevan voimaan. Erityisesti yksityisen sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön uudistamiseen on ollut tarvetta ja lain mahdollisimman nopeaa voimaan tuloa on pidetty tärkeänä. Valvira kannattaa myös tätä näkemystä, mutta korostaa, että lain voimaan tuloon on varattava riittävän pitkä aika, jotta Valviran ylläpitämä valtakunnallinen rekisteri saadaan valmiiksi siihen mennessä, kun laki tulee voimaan. Rekisteriin on tehtävä niin sisällöllisiä kuin teknisiä muutoksia nykyiseen verrattuna ja myös sähköisen asiointikanavan on oltava valmis lain voimaan tullessa.

Lisäksi Valvira toteaa, että yleisperustelujen nykytilan arviointia koskevassa osassa on sivuilla 32 – 33 käsitelty hyvin yksityiskohtaisesti maksuasetusten säännöksiä. Tämän syy jää epäselväksi ottaen huomioon, että eduskunta päättää ainoastaan lakitasoisista asioista.

Pykäläkohtaisina kommentteina Valvira esittää seuraavaa:

2 § (Soveltamisala ja suhde muuhun lainsäädäntöön)

Varsinaiset pykälätekstiä koskevat kommentit on esitetty edellä kohdassa 4. Pykälän perustelujen osalta voidaan aikaisemmin esitetyn lisäksi todeta, että pykälän 3 momentin perusteluissa on maininta, jonka mukaan ”Sosiaalihuoltolain 19 §:n 3 momentissa määritellyt kotipalveluihin sisältyvien tukipalvelujen määritelmää tarkennettaisiin siten, että arvonlisäverotonta on vain palvelu, joka on osa kotipalvelun kokonaisuutta ja kuuluu sosiaaliviranomaisen valvonnan piiriin”. Kannanotto arvonlisäveroasioihin ei kuitenkaan kuulune tähän yhteyteen.

3 § (Määritelmät)

Pykälän 1 kohdassa olevan palveluntuottajan määritelmän mukaan käsitteellä tarkoitettaisiin ”maakuntalain (xxx/xxxx) 51 §:ssä tarkoitettua laitosta, yksityistä

31.8.2016

henkilöä sekä yhtiötä, osuuskuntaa, yhdistystä, säätiötä ja muuta yhteisöä, joka tuottaa 2 ja 3 kohdassa tarkoitettuja sosiaali- ja terveystalvveluja". Jälkimmäisessä lauseessa olisi syytä olla "ja"-sanan sijasta sana "tai" (koska palvelut ovat usein vain joko terveydenhuollon tai sosiaalihuollon palveluita). Maakunnan palvelulaitoksesta säädettäisiin lausunnolla olevan maakuntalakiluonnoksen mukaan sen 52 §:ssä.

Kyseisen lainkohdan perusteluissa on mainittu esimerkkinä "muusta yhteisöstä" kunnan organisaatioon kuuluva oppilaitos tai yliopisto, "joka toimintaa yhtiöittävästä tuottaa palvelua markkinoille ilman, että kysymys on opintoihin kuuluvasta harjoittelusta". Oppilaitosten tuottamista sote-palveluista puhutaan perusteluissa muuallakin. Kannanotot ovat ristiriidassa sosiaali- ja terveysministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön aikaisempien kannanottojen kanssa, joissa on katsottu, että oppilaitosten tehtävä ei ole toimia palvelujen tuottajana. Jos tarkoitus on muuttaa vallitsevaa kantaa ja tältä osin joustavoittaa järjestelmää, tulisi asiaa avata perusteluissa.

10 § (Palvelun tuottajien rekisteri)

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on katsonut henkilötietojen käsittelyä koskevissa kannanotoissaan vakiintuneesti tietojen säilytysajan henkilörekisterissä olevan yksi perustuslain 10.1 §:ssä tarkoitettuun yksityisyyden suojaan kuuluva, lakitasoisesti säänneltävä seikka. Koska palveluntuottajien rekisteri olisi ainakin osin myös henkilörekisteri, pykälässä lienee siksi syytä säätää myös siitä, kauanko tietoja säilytetään (aktiivirekisterissä).

13 § (Rekisteröintiä varten annettavat tiedot)

Palveluyksikön rekisteröinnin yhteydessä olisi 8 kohdan mukaan annettava lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettu rikosrekisteriotte lasten kanssa työskentelevien muiden kuin työsuhteisten henkilöiden osalta. Viitattu lainkohta koskee vain yksityisiä. Näin ollen myös kyseistä rikostaustan selvittämislain kohtaa lienee tarpeen muuttaa.

Myös pykälän 5 momentissa, kuten 18 §:n 3 momentissa, käytetään ilmaisua "Vastuullinen palveluntuottaja vastaa ilmoittamistaan tiedoista". Toteamus olisi syytä muuttaa (esim.) muotoon "...vastaa ilmoittamiensa tietojen oikeellisuudesta".

Pykälän kolmessa ensimmäisessä momentissa käytetään esitettävien selvitysten osalta juoksevaa numerointia. Numeroinnin pitäisi alkaa kussakin momentissa alusta.

14 § (Viranomaisen viran puolesta pyytämät tiedot)

Pykälätekstin mukaan "Rekisteriviranomainen pyytää 13 §:ssä mainittujen tietojen lisäksi viran puolesta muilta viranomaisilta tai julkista tehtävää hoitavilta rekisteröintiä varten tarpeelliset ja niiden ylläpitämät tiedot siten kuin 31 §:ssä säädetään". Lain 31 §:ssä säädetään kuitenkin viranomaisten tiedonsaantioikeudesta

31.8.2016

eikä velvollisuudesta hankkia tietoja, kuten puheena olevassa pykälässä. Pykälän lopussa olevan ”siten kuin 31 §:ssä säädetään” sijasta olisi syytä käyttää (esim.) erillistä lausetta ”Rekisteriviranomaisen tiedonsaantioikeudesta säädetään 31 §:ssä”. Ilmauksen ”julkista tehtävää hoitavilta” eteen olisi myös syytä lisätä sana ”muuta”.

16 § (Ennakkotarkastus)

Pykälän 3 momentissa todettaisiin, että ennakkotarkastukseen voisi osallistua rekisteriviranomaisen pyynnöstä ulkopuolisen asiantuntijan ohella sen kunnan edustaja, jonka alueella palveluja on tarkoitus tuottaa. Kunnan edustajan sijasta tarkoitettaneen maakunnan edustajaa.

17 § (Rekisteröiminen)

Pykälän perusteluissa on mainittu yhtenä seikkana, jota pykälän 4 momentissa mainitut ehdot voisivat koskea, rekisteröinnin määräaikaisuus. Tällaisen rekisteröinnin voimassaoloa rajoittavan seikan olisi syytä ilmetä myös pykälätekstistä.

22 (Ohjauksen ja valvonnan yleiset periaatteet)

Valvira pitää kannatettavina 2 ja 3 momentin säännöksiä. Pykälän 1 momentin säännös, jonka mukaan valvontaviranomaisen on noudatettava ohjauksessa ja valvonnassa yhdenmukaisia periaatteita, menettelytapoja ja ratkaisukäytäntöjä, sen sijaan on jo hallintolain 6 §:stä johtuvaa. Valvontaa koskevissa säännöksissä on kaiken kaikkiaan lähdetty vielä nykyisestä valvontaviranomaisjaosta.

23 § (Viranomaisten välinen yhteistyö)

Pykälän 1 momentin säännös siitä, että valvontaviranomaisten on laissa säädettyjä tehtäviä hoitaessaan tarvittaessa toimittava yhteistyössä keskenään ja muiden viranomaisten kanssa, vaikuttaa itsestään selvältä ja siten tarpeettomalta.

Pykälän 2 momentin mukaan julkisen palvelun järjestäjän olisi ilmoitettava asianomaiselle aluehallintovirastolle tietoonsa tulleista puutteellisuuksista tai epäkohdista palvelun tuottajan toiminnassa ja palveluissa. Koska ”julkisen palvelun järjestäjällä” on omavalvontavelvoite paitsi sen oman toiminnan, myös sen järjestämistä vastuulle kuuluvia palveluja tuottavien osalta, ilmoittamisveloitteen ei tulisi olla ”automaattinen”, vaan koskea käytännössä tilanteita, joissa omavalvonnalliset toimenpiteet eivät riitä. ”Ilmoitettava”-sanan eteen olisi siksi syytä lisätä (esim.) sana ”tarvittaessa”.

25 § (Hallinnollinen ohjaus ja kehoitus)

Pykälän 1 momentin perusteella pykälässä tarkoitettu toimenpide voitaisiin kohdistaa myös suoraan palveluyksikköön. Tältä osin viitataan kohdassa ”Rekisteröintimenettely ja palveluyksikön käsite” todettuun. Koska kehoituskin on

31.8.2016

luonteeltaan hallinnollista ohjausta, ”kehotus”-sana olisi syytä poistaa otsikosta (jos se säilytettäisiin, se pitäisi ainakin mainita myös 2 momentissa).

26 § (Määräykset ja pakkokeinot)

Pykälän 2 momentin mukaan valvontaviranomainen voisi velvoittaa ”palvelun tuottajan tai vastuullisen palvelun tuottajan” noudattamaan 1 momentissa tarkoitettua määräystä sakon uhalla tai uhalla, että toiminta keskeytetään, taikka että palveluyksikön, sen osan tai välineen käyttö kielletään. Vastuullisen palveluntuottajan mainitseminen erikseen on turhaa, koska se on myös palveluntuottaja ja koska myös vastuullisen palvelun tuottajan vastuu koskisi vain sen omaa toimintaa.

27 § (Palvelun tuottajan rekisteristä poistaminen)

Pykälässä puhuttaisiin erikseen palveluntuottajan poistamisesta rekisteristä ja rekisteröinnin peruuttamisesta (ja myös merkinnän poistamisesta rekisteristä). Käsitteiden keskinäinen suhde jää epäselväksi. Tämä koskee erityisesti 1 ja 3 momenttia, joista 1 momentin mukaan palveluntuottaja voitaisiin poistaa rekisteristä, jos tämä ei enää täytä 5 §:ssä säädettyjä rekisteröinnin edellytyksiä, kun taas 3 momentin mukaan rekisteröinti voitaisiin peruuttaa, jos toiminnassa on olennaisesti rikottu kyseistä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä. Viimeksi mainitun rekisteröinnin peruuttamisen edellytyksenä olisi lisäksi, että valvontaviranomaisen aikaisemmat huomautukset ja määräykset eivät ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen tai epäkohtien poistamiseen. Valviran näkemyksen mukaan tätä ei ole perusteltua aina edellyttää. Tietoon saattaa esimerkiksi tulla epäily siitä, että palveluntuottaja on syyllistynyt toiminnassaan vakavaan rikokseen. Tällaisessa tilanteessa ei voi ajatella, että palveluntuottajalle pitäisi ensin antaa lievempiä seuraamuksia. Peruuttamisperusteena olisi myös syytä mainita erikseen potilas-/asiakasturvallisuuden vaarantuminen. Koko pykälän suhde 26 §:ssä tarkoitettuun toiminnan keskeyttämiseen jää epäselväksi.

28 § (Palveluyksikköä koskevan rekisteröinnin poistaminen)

Palveluyksikön rekisteröinnin peruuttamisen edellytykset on kirjoitettu osin eri tavalla kuin palvelun tuottajaa koskevan rekisteröinnin peruuttamisen osalta 27 §:ssä. Pykälän 3 momentissa on mainittu edellytyksenä muun muassa se, että rekisteriin merkitseminen on perustunut palvelun tuottajan tahallaan antamiin erehdyttäviin tietoihin. Vastaava seikka voinee koskea myös palveluntuottajan rekisteröintiä. Edeltävien lievempien seuraamusten osalta ks. 27 §:n kohdalla sanottu.

29 § (Muutoksenhaku)

Pykälän 2 momentin mukaan vastuullisella palveluntuottajalla olisi oikeus hakea ”muiden puolesta yhteistä palveluyksikköä koskevaan päätökseen muutosta” siten kuin 1 momentissa säädetään. Koska myös ”yhteisessä palveluyksikössä”

31.8.2016

toimittaessa jokainen palveluntuottaja vastaisi omasta toiminnastaan eikä ”yhteisellä palveluyksiköllä” myöskään olisi asianosaiskelpoisuutta, jää epäselväksi, mitä ehdotetussa säännöksessä mainitulla ”yhteistä palveluyksikköä koskevalla päätöksellä” tarkoitettaisiin.

30 § (Täytäntöönpano)

Pykälän 1 momentin mukaan rekisteri- ja valvontaviranomaisen päätös, joka koskee toiminnan keskeyttämistä, toimintayksikön tai sen osan tai välineen käytön kieltämistä taikka rekisteröinnin poistamista, voitaisiin panna muutoksenhausta huolimatta heti täytäntöön, jos se on asiakas- ja potilasturvallisuuden kannalta välttämätöntä. Lainkohdassa sanotun pitänee koskea myös rekisteröinnin peruuttamista.

31 (Tietojen saaminen)

Tietojen saaminen teknisen käyttöyhteyden avulla koskisi pykälätekstin perusteella vain 2 momentissa tarkoitettuja ulosottorekisteriä ja liiketoimintakieltorekisteriä. Tämän mahdollisuuden tulee kuitenkin koskea myös 1 momentissa mainittuja viranomaisia. Lisäksi myös 3 momentista tulee ilmetä, että ilmoitusoikeus on salassapitosäännösten estämättä.

32 § (Tietojen luovuttaminen)

Pykälän 2 momentin jälkimmäisen virkkeen mukaan rekisteri- ja valvontaviranomainen saisi salassapitovelvollisuuden estämättä ilmoittaa poliisille tai syyttäjälle kyseisen lain mukaisia tehtäviä hoitaessaan saamansa ”tiedon palvelun tuottajasta tai palvelun tuottajan palveluksessa olevasta henkilöstä, jos saadun tiedon perusteella palvelun tuottajaa tai palvelun tuottajan palveluksessa olevaa henkilöä on syytä epäillä rikoksesta, josta säädetty enimmäisrangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta, taikka erittäin tärkeä yleinen tai yksityinen etu vaatii asian selvittämistä”. Säännös vaikuttaa kirjoitetun liian rajoittavasti: ilmoitusoikeuden pitää koskea muitakin kuin vain palvelun tuottajan tai tämän palveluksessa olevan henkilön henkilöllisyyttä koskevia tietoja. Ilmoitusoikeuden tulisi koskea asian selvittämiseksi välttämättömiä tietoja, eli sanojen ”tiedon palvelun tuottajasta tai palvelun tuottajan palveluksessa olevasta henkilöstä” jälkeen tulisi lisätä: ”ja muut asian selvittämiseksi välttämättömät tiedot”. On myös huolehdyttävä siitä, etteivät kyseiset tietojen luovutuksen edellytykset sulje pois lain 36 §:ssä säädettyihin rangaistussäännöksiin liittyvää ilmoittamista poliisille.

33 § (Asiakas- ja potilasrekisterit ja vastuut)

Pykälän kolmannesta virkkeestä olisi syytä ilmetä ehdotettua selkeämmin, että tilanteissa, jossa sosiaali- tai terveydenhuoltoa tuotetaan toisen lukuun tai toimeksiannosta, palvelun järjestäjä on rekisterinpitäjä. Virke voisi kuulua ” Kun sosiaali- tai terveydenhuoltoa tuotetaan toisen lukuun tai toimeksiannosta, on palvelun järjestäjä kuitenkin rekisterinpitäjä, ja se vastaa henkilötietolaissa

31.8.2016

(523/1999) rekisterinpitäjälle säädetyistä velvoitteista”. Lainkohdan perusteluissa mainitaan rekisterinpitäjän velvoitteina muun muassa vastata asiakirjojen pysyvästä säilyttämisestä. Säilyttämisvelvoite koskee kuitenkin muitakin kuin pysyvästi säilytettäviä asiakirjoja.

Pykälän 3 momentissa todettaisiin, että kun palveluntuottaja lopettaa toimintansa, Kansaneläkelaitos vastaa teknisenä rekisterinpitäjänä sähköiseen potilastiedon arkistoon talletettujen asiakas- ja potilasasiakirjojen sähköisestä säilyttämisestä. Teknisellä rekisterinpidolla tarkoitetaan rekisterinpittoa juridisen rekisterinpitäjän lukuun. Tilanteessa, jossa esimerkiksi aikaisempi yksityisen sosiaali- tai terveydenhuollon palveluntuottajayritys on lakannut olemasta tai esimerkiksi itsenäinen ammatinharjoittaja kuollut, ei ole enää rekisterinpitäjää, jonka lukuun toimia. Tulisi siksi harkita, että Kansaneläkelaitoksen todettaisiin toimivan (juridisena) rekisterinpitäjänä. Mitä uutta ehdotetussa säännöksessä itse asiassa olisi verrattuna jo nykyisiin asiakastietolain säännöksiin?

Ehdotettu säännös ei vastaa paperi- ym. perinteisessä muodossa olevien asiakirjojen osalta niihin suuriin ongelmiin, jotka jo pitkään ovat olleet olemassa sen vuoksi, että toimintansa lopettaneiden yksityisen sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnanharjoittajien potilas- ja asiakasasiakirjojen säilytysvastuusta ei ole säädetty.

Pykälän perusteluissa on mainittu – liittyen sen 1 momentin toiseen virkkeeseen, jonka mukaan tilanteissa, joissa toiminnalla on vastuullinen palveluntuottaja, tämä on asiakas- ja potilasrekisterin rekisterinpitäjä – että järjestely ei rajoittaisi potilaan ja asiakkaan oikeuksia. Tosiasiassa näin on nykyiseen verrattuna, jossa tietojen antaminen muille palveluntuottajille on edellyttänyt potilaan/asiakkaan suostumusta.

36 § (Rangaistussäännökset)

Pykälän 1 momentissa todettaisiin, että rangaistuksesta sosiaali- ja terveystalouden palvelujen antamisesta ilman rekisteröintiä säädetään rikoslain 44 luvun 3 §:ssä. Nykyinen rikoslain 44 luvun 3 §:n säännös koskee vain terveydenhuollon palvelujen antamista ilman lupaa. Esimerkiksi pykälän perusteluista ei ilmene, onko säännöstä tarkoitus muuttaa koskemaan myös sosiaalipalveluita.

37 § (Asetuksenantovaltuutus)

Ehdotetun pykälän mukaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarvittaessa tarkempia säännöksiä rekisteri-ilmoituksen sisällöstä, rekisteriin tallettavista tiedoista ja rekisterin tietosisällöstä. Pykälän perusteella jää kuitenkin epäselväksi, miten ”rekisteriin tallettavat tiedot” ja ”rekisterin tietosisältö” eroavat toisistaan.

41 § (Julkisen palvelun tuottajan rekisteröinti)

31.8.2016

Pykälässä on julkisen palvelun tuottajan rekisteröintiä koskeva siirtymäsäännös (julkinen palvelun tuottaja on tehnyt rekisteröinti-ilmoituksen ennen tämän lain voimaan tuloa). Hallituksen esitysluonnoksesta ei kuitenkaan ilmene, missä vaiheessa kaikkien julkisten palvelun tuottajien tulisi olla lain soveltamisen piirissä tai millaisista määristä julkisia palvelun tuottajia on kysymys. Näillä on oleellinen merkitys arvioitaessa rekisteri- ja valvontaviranomaisen toiminnan organisointia ja resursointia.

